

Lectura rămâne una dintre cele mai intense, mai educative și mai răspândite activități. Cu cât apropierea copilului de carte se face mai devreme, cu atât mai importante și mai durabile sunt efectele ei în domeniul limbajului, al comunicării, precum și în cel al comportamentului și al socializării.

Bibliografie

1. Costea, O. Didactica lecturii, o abordare funcțională. Iași: Ed. Institutul European, 2007.
2. Marin, M. Didactica lecturii. Ch.: Cartier, 2014.
3. Pamfil, A. Limba și literatura română, perspective complementare. Pitești: Editura Paralela 45, 2009.
4. Parfene, C. Literatura în școală. București E.D.P., 1977.

CZU:37.034:373.3

STRATEGII INTERACTIVE DE EDUCAȚIE MORALĂ A ELEVILOR DE VÂRSTA ȘCOLARĂ MICĂ

VINNICENCO Elena, doctor, conferențiar universitar,

Universitatea de Stat din Tiraspol

CREȚU Dorina, învățătoare, grad didactic II,

Liceul Teoretic „Alecu Russo”

Rezumat. *Formarea și dezvoltarea comportamentului moral al elevilor din clasele primare este determinat de toți factorii educaționali: familie, grădiniță, școală, mass-media etc. Metodele de educație morală au un rol formativ, constructiv, de formare nemijlocită a unei conștiințe și conduite etice demne, civilizate.*

Cuvinte-cheie: *comportament moral, metode interactive, conștiința morală, conduita morală.*

Abstract. *The formation and development of the moral behavior of primary school students is determined by all educational factors: family, kindergarten, school, media, etc. The methods of moral education have a formative and constructive role of the direct formation of a dignified, civilized and ethical conscience and conduct.*

Keywords: *moral behavior, interactive methods, moral conscience, moral conduct.*

Formarea culturii morale a elevilor din clasele primare reprezintă un proces orientat de formare a conștiinței și comportării morale.

Nicola I. menționează o multitudine de caracteristici ale comportamentului moral și anume apare ca o obiectivare a conștiinței morale în fapte și acțiuni, dar și o manifestare a conștiinței în relațiile morale practice ale copilului [3].

Procesul de formare a deprinderilor și obișnuințelor de comportare morală implică o serie de condiții, fapt care conduce spre ghidare în activitatea profesională a cadrului didactic: formularea cerințelor, organizarea eficientă a activității elevilor, asigurarea tuturor condițiilor pentru prevenirea unor deprinderi și obișnuințe negative, respectarea particularităților individuale și de vârstă ale elevilor etc. [3].

Comportamentul moral este obiectivul general al educației morale și condiție a conștientizării relațiilor interumane, este determinat de procesele intelectuale și stimulat de mecanisme motivațional-energetice, reglat voluntar. Reflectarea asupra cerințelor sociale, anticiparea sensului adecvat al relațiilor cu ceilalți, formarea comportamentului este posibil datorită conștiinței morale a individului. În contextul în care copilul își formează capacitatea de evaluare a comportării morale corespunzătoare, ar trebui să-i oferim criterii obiective de apreciere a faptelor morale. Imaginile cu privire la conduită, ar trebui să conțină o notă educativ-apreciativă: de pildă, așa este bine, așa este corect, așa nu este corect etc.

Copilul își asumă un nou statut social, cel de elev. Prin urmare, apar și se dezvoltă noi relații interpersonale în cadrul grupului de elevi, se formează și se dezvoltă atitudinile de învățare.

În acest context, putem evidenția că principalele atitudini morale specifice elevului mic sunt: prietenia, colaborarea, sentimentul responsabilității, încrederea, stima și atașamentul față de pedagog, abilitățile de comunicare, compasiunea, respectul, renegarea răului social, grija față de tot ce-l înconjoară [1].

Copilul analizează și asimilează sisteme de reguli, norme și valori, promovate în societate, atingând nivelul moral individual pe care și-l formează prin aderare la idealurile și modelele morale pozitive. Normele care sunt impuse și verbalizate de către adult constituie, înainte de a fi interiorizate, anumite obligații categorice. Astfel procesul de conștientizare a normelor impuse în calitate și valori morale ale personalității la etapa de interiorizare vor fi exteriorizate și observabile prin comportamente morale ale copilului pe parcursul dezvoltării sale. Copilul preia exemple și norme morale de la părinții săi, de la adulți, care îi consideră drept model în realizarea faptelor și acțiunilor morale.

Putem evidenția faptul că conștiința morală are o importanță primordială în formarea comportamentului moral al copilului. Respectiv pot fi reflectate următoarele componente ale conștiinței etice: sentimente morale, intenții morale, idealuri morale și voință morală. În acest context putem adăuga încă două componente: cunoștințe cu privire la conduita morală și acțiunea morală și convingerile morale, în lipsa cărora nu vom fi în stare să formăm sentimentele, intențiile, idealurile și voința morală [2].

În familie copilul învață limbajul și comportamentul sociouman, își formează aspirații și idealuri, convingeri, sentimente și atitudini, trăsături de voință și caracter. Instituțiile educaționale au menirea de a continua, ceea ce au început părinții la fel prin exemple, situații din viață. e

Metode de formare a comportamentului moral [4]

Convingerea este o metodă fundamentală de educație morală. Convingerea este metoda care asigură înțelegerea necesității cunoașterii și respectării normelor morale. Convingerea înseamnă conștientizare, înțelegere, acceptare, adevăr, motivație intrinsecă, atitudine pozitivă în plan cognitiv și afectiv față de normele morale.

Exemplul reflectă o mare importanță în determinarea executării faptei morale. Efectul se explică prin faptul că acesta sesizează nemijlocit faptele, ceea ce influențează mult mai puternic decât ideile abstracte pe care le dau normele morale; intuiția directă este însoțită de o trăire afectiv-emoțională mult mai accentuată decât imaginile reproduse de pe urma povestirilor; tendința de imitație este foarte puternică la elev.

Exercițiul moral reprezintă o metodă de educație morală în formarea deprinderilor de comportare morală, în desăvârșirea activităților practice în corespundere cu modelul ales. El constă în executarea sistematică și organizată a unor fapte și acțiuni, în condiții relativ identice, cu scopul formării deprinderilor și obișnuințelor de comportare morală, al constituirii și fixării trăsăturilor voliționale și de caracter implicate în atitudinea și conduita morală a individului.

Explicația morală reflectă conținutul, scopul și necesitatea respectării unei valori, norme sau reguli morale. Realizându-se cu ajutorul limbajului, ea implică două funcții principale: informativă și stimulativă. Prima constă în conștientizarea sensului unei cerințe morale externe, relevându-i note definitorii sau îmbogățindu-i conținutul cu noi aspecte.

Convorbirea morală este o metodă prin care profesorul relaționează cu elevii, oferindu-le posibilitatea să evidențieze noi contexte ale unor norme morale. Prin convorbire, profesorul poate determina unele aspecte despre experiența morală a elevilor, despre opiniile și intențiile acestora, pentru ca ulterior să ghideze în statornicia moralității discipolilor săi.

Aprobarea și dezaprobarea (evaluarea morală) aprecierea etică (sub formă de aprobare și dezaprobare) se axează pe aspectele și normele etice și este direcționată de cerințele dezvoltării morale a personalității.

În același context putem reda o clasificare a metodelor care contribuie la formarea comportamentului moral:

- metode verbale: expunerea morală (povestirea, explicația, prelegerea morală); conversația morală (dialogul moral, dezbateră etică); studiul de caz;
- metode intuitiv-active: exigența morală, obișnuirea morală, exercițiul moral, exemplul moral [6].

În acest context, strategiile interactive vizează înglobarea metodelor morale pe două coordonate fundamentale: instruirea morală centrată pe cunoașterea aspectelor teoretice (valori, norme, principii, reguli morale) și valorificarea acestora în practica comportării. Strategiile interactive presupun demersuri acționale și operaționale flexibile, coordonate și raliat la obiective și

situații prin care se creează condițiile predării și generării învățării, ale schimbărilor de atitudini și de conduite în contexte diverse.

În continuare vă propunem câteva activități interactive de formare a comportamentului moral la elevii de vârstă școlară mică.

Jocuri didactice de formare a comportamentului moral

Jocul, este o metodă care presupune și stimulează interacțiunea socială dintre participanți. Elevii interacționează între ei și astfel manifestă un comportament în funcție de ceea ce realizează, fie în calitate de coechipier, fie în calitate de adversar. Astfel, jocul este o formă organizată de exersare și formare a conduitei morale.

Jocul „ Coșul de fapte bune ”

Elevii realizează următoarea instrucțiune: Tăiați cercurile din hârtie colorată. La finele zilei, invitați elevul să pună la fel de multe cercuri în coșuleț, cât de multe fapte bune a făcut astăzi. Dacă elevul nu și-a atins scopul, ajutați-l să găsească această faptă bună chiar și în cele mai mici fapte pozitive. Un astfel de joc îl va stimula să facă ceva bun [5].

Jocul „ Piramida iubirii ”

În acest joc le propunem elevilor să spună pe cine iubesc. Cineva are o familie, cineva are un obiect sau un animal. Invitați elevii să construiască o piramidă a dragostei. Învățătoarea începe să-l construiască, numind ceea ce iubește și pune mâna în centru. Apoi, fiecare dintre elevi numește ceea ce le place sau trezește simpatie și pune mâna deasupra. La sfârșit le spunem elevilor să folosească cât mai des cuvântul te iubesc și alte cuvinte afectuoase pentru persoanele dragi [5].

Jocul „Bunicul și eu ”

Acest joc se poate desfășura în încăpere sau în aer liber. Dezvoltă atenția față de o altă persoană, capacitatea de empatizare, capacitatea de a-și exprima gândurile și de a-i auzi pe ceilalți. Participanții sunt împărțiți în perechi, fiecare pereche are un elev- „bunicul” (este legat cu o batistă), al doilea - „nepotul” („nepoata”). Nepoții ar trebui să ajute bunicii să traverseze strada. Prezentatoarea explică că bunicul este bătrân și nu vede și nu aude bine, trebuie tratat cu respect și tact. Într-o versiune simplă a jocului, nepoții au voie să-și conducă bunicii de mână, într-o versiune dificilă - doar pentru a ajuta politicos cu cuvinte. Liderul pune scaune și alte obstacole pe traseul perechilor, astfel încât drumul să nu se dovedească prea ușor. Câștigătorul este cuplul care nu numai că a venit prima dată pe linia de sosire, dar a arătat și cea mai bună abilitate de a conlucra împreună.

Activitatea practică „Cutia cu fapte bune ”

Le propunem elevilor o activitate ce poate fi realizată și la școală, dar și acasă : „Cutia cu fapte bune”. Această activitate cuprinde sfera de dezvoltare personală, exersarea scrierii, a cititului și meșteritul unei cutii.

Cutia poate fi de diferite mărimi și confecționată cât mai creativ. În această cutie vor aduna bilețele pe care vor scrie diferite activități pozitive. Le spunem generic fapte bune, în realitate pot fi orice mici momente care ne aduc bucurie, ne plac. Propunem elevilor să fie detectivi de fapte bune, să fie atenți la cei din jurul lor, în familie, dar și pe stradă sau la magazin și să înregistreze momente pozitive. Ajutăm copiii cu câteva repere despre ce înseamnă faptele bune.

Toți elevii primesc câte un *certificat de bunătate* pentru efortul depus în această activitate. Datorită acestei activități elevii au conștientizat care sunt faptele bune și cum pot fi făcute. De fapt, elevul se află într-un mediu în continuă schimbare, reacția psihicului său la cele ce se întâmplă, la fel este variabilă. Condițiile care apar ca rezultat al interacțiunii unor factori semnificativi pentru educație, în fiecare caz în parte, sunt monitorizate de cadrul didactic. Aceste condiții reprezintă, într-o oarecare măsură, o circumstanță sau o situație, în care persoana se comportă într-un anumit fel și nu altfel.

Lectura textelor cu rol educativ

Am ales să citesc împreună cu elevii un text despre iertare cu titlul „*Bufnița înțeleaptă*”. În text se povestește despre o bufniță care locuiește în podul bisericii și vin la ea toate păsările ca să-i ceară sfatul. Dacă veneau două ciori certate, le sfătuia să se împace numaidecât, pe puișori îi învăța să le mulțumească întotdeauna părinților pentru fiecare viermișor primit și pentru orice lucru, cât de mic. Într-o zi la bufnița înțeleaptă a venit o vrabie care i-a cerut socoteală, dar bufnița a încercat să o întoarcă pe calea cea bună să o învețe să fie mai iertătoare, că viața e foarte scurtă și nu are rost să o petrecem cu lucruri urâte, dar, mai bine, cu lucruri frumoase. Am încheiat această activitate cu o întrebare pe baza căreia am inițiat mai multe discuții:

- Oare a reușit bătrâna bufniță din turla bisericii să ne convingă și pe noi? La care elevii au dat mai multe variante de răspuns: unii au spus că e bine să iertăm, alții erau de părere că nu le-a plăcut, că după lectura acestui text și analiză asupra lui și-au schimbat părerea.

Vizionarea filmelor educative. Dezbateri morale asupra filmului

Am propus elevilor un filmuleț educativ cu denumirea „*Insula prieteniei*”, după care am organizat împreună cu ei niște dezbateri morale care au avut rolul de clarificare, argumentare, generalizare, sistematizare a cunoștințelor cu referire la comportamentul moral.

Lauda este un procedeu verbal de apreciere, care se poate realiza individual sau în fața semenilor în scopul evidențierii, popularizării faptei demne de urmat. Această ultimă alternativă poate constitui sublinierea faptelor săvârșite și recomandarea lor pentru a fi urmate.

Exprimarea recunoștinței este un procedeu prin care ne exprimăm adevărată față de unele fapte mai deosebite ale elevilor, față de eforturile pe care le depun aceștia pentru a răspunde la exigențele adulților.

Evidențierea se face prin reliefarea îndeplinirii și respectării exemplare a unor cerințe.

Recompens reprezintă un procedeu premial folosit în cazul unor rezultate ce depășesc nivelul de exigență impus. Recompensele pot fi de ordin material sau spiritual și se pot concretiza în acordarea de jucării, dulciuri, cărțului etc..

În funcție de integritatea formării calităților, manifestarea poziției morale și sociale a personalității, de corelația dintre reglarea externă și autoreglare se pot evidenția trei nivele de formare a comportamentului moral: înalt, mediu și scăzut.

1. *Nivelul înalt* al comportamentului moral presupune prezența unei experiențe durabile, hotărâre, echilibru dintre gânduri, idei și comportament, autoorganizare și autoreglare, de rând cu tendința de organizare și reglare a activității și comportamentului altor persoane, manifestarea poziției sociale.

2. *Nivelul mediu* al comportamentului moral presupune, de asemenea, un comportament pozitiv durabil, prezența reglării și autoreglării, organizării și autoorganizării, cu toate că poziția activă în raport cu activitatea și comportamentul celorlalți se manifestă mai puțin.

3. *Nivelul scăzut* al comportamentului moral se caracterizează prin manifestarea slabă și instabilă a comportamentului pozitiv; se constată eșecuri; comportamentul se reglementează în funcție de cerințele celor vârstnici și a altor factori externi; autoreglarea și autoorganizarea sunt situative (în funcție de situație).

Scopul educației morale, ca proces de formare a profilului moral, este acela de contribui la formarea conștiinței și conduitei morale. Educația morală contribuie la dezvoltarea conștiinței morale a personalității, acționând asupra mai multor componente ale acesteia: noțiunile și reprezentările morale, ideile și concepțiile morale, sentimentele morale, atitudinile morale, convingerile morale, aspirațiile și idealul moral [4].

Este important să menționăm faptul că în procesul formării comportamentului moral la elevii de vârstă școlară ne axăm pe următoarele obiective specifice: formarea percepțiilor morale în baza noțiunilor morale, a reprezentărilor morale, dezvoltarea obișnuințelor morale. Dezvoltarea unei judecăți morale poate fi axată pe reperele etice ale comportamentului, sprijin emoțional, conversații și jocuri de rol ghidate pentru cultivarea emoțiilor morale pozitive și, în general, pentru formarea conștiinței și conduitei morale a copiilor.

Bibliografie

1. Callo, T. Atitudinea – o nouă forță a educației. In: *Univers Pedagogic*, 2013, nr. 4, p. 3-9.
2. Cristea, S.; Dragu, A. *Psihologie și pedagogie școlară*. Constanța: Ovidius University Press, 2003.
3. Nicola, I. *Pedagogie*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994.

4. Vinnicenco, E.; Patrașcu, D. Introducere în pedagogie. Note de curs. Chișinău: Garomont Studio, 2015.
5. <https://profistyle70.ru/ro/beremennost-i-deti/igry-na-formirovanie-nravstvennyh-kachestv-rebenka-igry/>
6. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Educatia%20moralala.pdf

CZU:376.76”(498)

FILE DIN ISTORIA ȘCOLII PRIMARE ISRAELITO-ROMÂNE DE BĂIEȚI F. KLEIN DIN ORAȘUL BACĂU

DRĂMBĂ Nicuța-Minodora, dr., prof. universitar
Școala Doctorală de Științe Socio-Umane,
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava

Rezumat. Școala primară de băieți a fost înființată de către Comunitatea evreilor din orașul Bacău, care asigură fondurile necesare pentru întreținerea acesteia. Pe lângă citire, gramatică, aritmetică, geografie în limba română, elevii școlii studiau limba ebraică și religia mozaică.

Cuvinte-cheie: Bacău, evrei, școala de băieți F. Klein.

Abstract. The boys' primary school was established by the Jewish Community of Bacău, which provided the necessary funds for its maintenance. In addition to reading, grammar, arithmetic, geography in Romanian, the students at the school studied Hebrew and the Mosaic religion.

Keywords: Bacău, Jews, F. Klein boys' school.

Introducere

Alături de cimitire și sinagogi, școlile evreiești au reprezentat instituții marcante în cadrul comunității evreiești din orașul Bacău. Au funcționat două școli primare una de băieți și alta de fete, alături de un liceu teoretic și unul comercial, o grădiniță, finanțate din banii de taxele de înscriere, dar și donațiile comunității evreiești din oraș.

Aspecte din organizarea Școlii primare israelito-române de băieți F. Klein

Din informațiile descoperite în cadrul fondului Școlii primare israelito-române de băieți F. Klein aflăm faptul că această instituție a fost înființată de către comunitatea evreilor din Bacău, în anul 1893, primind autorizația nr. 9572 din 9 noiembrie 1896¹.

¹ SJAN Bacău, *fond Școala primară israelito-română de băieți F. Klein*, dosar 1/1933, f. 34; *fond Comunitatea evreilor Bacău*, dosar 3/1930, f. 7.